

ESA VÄLIVERRONEN

Mediat ympäristöpolitiikan areenana

Joukkoviestimillä on tärkeä rooli ympäristöongelmien määrittelyn ja ympäristöpolitiikan areenana. Tässä kirjoituksessa tarkastelen niitä mekanismeja, joiden kautta ympäristökysymykset nousevat yhteiskunnalliseen keskusteluun. Millaisen kuvan mediat rakentavat ympäristöongelmista, niiden syistä ja ratkaisukeinoista? Tarjoavatko ne avoimen areenan ympäristöpoliittiselle keskustelulle vai suosivatko ne tiettyjä ongelmanmäärittelyjä ja -määrittelijöitä?

Ympäristöongelmien saama huomio joukkoviestimissä on vaihdellut aaltoliikkeen omaisesti viime vuosikymmeninä. Joukkoviestimien kiinnostus ympäristöongelmiin lisääntyi nopeasti 1960-luvun puolivälin jälkeen läntisissä teollisuusmaissa kuten myös Suomessa. Tällöin alkoi muotoutua myös uudenlainen tapa puhua ympäristökysymyksistä yhtenä kokonaisuutena, ei enää erillisinä ongelmina tai alkuperäisen luonnon suojeluna. Syklin huippu osui 1970-luvun alkuun, jonka jälkeen kiinnostus vähitellen laimeni energiakriisin myötä. Uusi kiinnostus ympäristökysymyksiin virisi vuosikymmenen loppua kohti, mutta kääntyi jälleen laskuun 1980-luvun alkuvuosina. Seuraava sykli alkoi 1980-luvun puolivälissä ja ympäristöaiheiden merkitys mediassa lisääntyi hyvin nopeasti vuosikymmenen loppua kohden. (Hansen 1991; Suhonen 1994). 1990-luvun alkupuoliskolla medioiden kiinnostus ympäristöongelmiin kääntyi jälleen laskuun (Hansen 1995).

Näitä vaihteluja on mahdotonta ymmärtää pelkästään elinympäristössämme tapahtuneista muutoksista käsin. Ympäristöongelmia koskevan julkisuuden vaihtelut kertovat yhtä lailla yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuneista muutoksista. Nousut ja laskut liittyvät kyllä osittain muutamaani dramaattisiin tapahtumiin – esimerkiksi Suomessa Kojjärven suojelukiistaan tai kansainväli-

sesti Harrisburgin ydinvoimalaonnettomuuteen – molemmat vuonna 1979 tai Tshernobylin onnettomuuteen vuonna 1986. Ne eivät kuitenkaan olleet pelkästään dramaattisia uutistaapahtumia, vaan monella tapaa myös symbolisia tapahtumia, jotka kiteyttivät yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuneita muutoksia ja vaikuttivat yhteiskunnalliseen liikehdintään.

Syklisyys kuvaa myös yksittäisten ympäristöongelmien vaihtelua julkisuudessa. Tulkinnan ympäristöongelmia koskevan julkisuuden syklisestä vaihtelusta esitti ensimmäisenä Anthony Downs. Downsin mukaan ekologiset kysymykset nousevat yhteiskunnallisiksi ongelmiksi tyypillisesti dramaattisten onnettomuuksien ja erilaisten eturyhmien tai asiantuntijoiden kampanjoinnin seurauksena. Ne tekevät ongelmasta julkisen ja kaikkien tiedossa olevan. Vähitellen joukkoviestimien kautta ongelmaan perehtynyt yleisö tulee tietoiseksi siitä, että ongelman ratkaiseminen vaatii kieltäymyksiä, taloudellisia uhrauksia ja puuttumista yhteiskunnan rakenteisiin. Kun tähän saakka mediat ovat vaikuttaneet yleisöön, suhde muuttuu seuraavassa vaiheessa päinvastaiseksi. Ihmiset eivät enää halua, että heitä jatkuvasti muistutetaan uhkaavasta vaarasta. Yleisön dramaattisista aiheista saama mielihyvä muuttuu kyllästymiseksi tai ahdistumiseksi, ja yleisön suosiosta kilpailevat mediat siirtyvät muihin aiheisiin (Downs 1972, 38–41).

Vaikka Downsin tulkinta on myöhemmin havaittu yleispiirteissään osuvaksi (esim. Suhonen 1994), se on selityksenä liian suppea ja deterministinen. Downs esitti tulkintansa vaiheessa, jossa ekologisten kysymysten ensimmäinen sykli oli kääntynyt laskuun Yhdysvalloissa. Kansainvälisen ympäristöliikkeen kehitystä tutkinut McCormick huomauttaa aiheellisesti, että ympäristökysymykset eivät ole julkisuudessa ja politiikassa vain muodinomaisesti vaihtelevia aiheita. Vaikka julkinen keskustelu usein hiipuu ennen kuin ongelmia on varsinaisesti ratkaistu, ympäristöliikkeet ja muut aktivistit ovat usein saavuttaneet osan tavoitteistaan. Samalla niiden ajamista asioista on tullut yhteiskunnassa laajemmin hyväksyttyjä (McCormick 1989, 65–66). Myös mediatutkimukset osoittavat selvästi, että syklin laskuvaiheessa joukkoviestimien kiinnostus ympäristökysymyksiin on jäänyt aina korkeammalle tasolle kuin edellisen syklin päättyessä (Hansen 1990, Suhonen 1994). Monien mielipidetutkimusten mukaan ympäristöongelmat ovat saaneet varsin pysyvän sijan kansalaisten huolenaiheina, vaikka ne taloudellisina laskukausina jäävätkin osittain laman ja työttömyyden varjoon.

Downs lähestyy ongelmaa liiaksi joukkoviestimien ja yleisön suhteen näkökulmasta. Medioiden toimintaan vaikuttavat muutkin seikat kuin yleisön oletetut odotukset. Erilaisten yhteiskunnallisten toimijoiden aktiivisuus vaikuttaa olennaisesti siihen, miten pitkään ja kuinka laajasti jotakin yksittäistä ongelmaa käsitellään julkisuudessa. Mediat eivät myöskään ole koko julkisuus, vaan julkisella keskustelulla on monia muotoja ja areenoita. Lisäksi joukkoviestimien tavassa käsitellä ympäristökysymyksiä on tapahtunut viime vuosikymmeninä useita laadullisia muutoksia (Väliverronen 1996).

JULKISUUDEN MEKANISMIT

Millaisten mekanismien kautta ympäristöongelmat nousevat yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ihmisten tietoisuuteen? Miksi joistakin asioista tulee paljon huomiota herättäviä ympäristöongelmia ja toisista ei? Miten julkinen puhe ympäristöongelmista on muuttunut viime vuosikymmeninä?

1) asianajat

Yhteiskunnalliset ongelmat eivät nouse esille itsestään, ikään kuin objektiivisten olosuhteiden seurauksena¹. Tarvitaan henkilöitä, ryhmiä ja organisaatioita, jotka nostavat ympäristöongelmia esille ja toimivat niiden asianajajina tai moraaliurakoitsijoina – kuten yhteiskunnallisten ongelmien konstruktionistisessa tutkimusperinteessä on tapana puhua.²

Ympäristökysymyksen muodostuminen tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi 1960- ja 1970-luvulla oli pitkälti sidoksissa muutamien yhteiskunnallisten liikkeiden, yksittäisten tutkijoiden ('kriittiset tutkijat') ja mielipidevaikuttajien toimintaan. Esimerkiksi tiedeyhteisö kokonaisuutena reagoi ympäristökysymyksiin vielä tuolloin hyvinkin passiivisesti ja ympäristöongelmia esiin nostaneet tutkijat olivat yleensä oman yhteisönsä sisällä toisinaajatteliijoita.

Tänä päivänä on yhä selvempää, että ympäristökysymyksistä puhuminen ei ole ympäristöaktivistien tai -liikkeiden yksinoikeus. Julkisen keskustelun agenda määrittävät yhä enemmän viranomaiset, ylikansalliset organisaatiot, yritykset, poliitikot ja ympäristöliikkeiden vastustajat siinä missä niiden kannattajatkin. Muutos alkoi näkyä yhä selvemmin 1980-luvun lopulla, jolloin ympäristökysymys nousi marginaalista yhteiskunnallisen keskustelun keskipisteeseen.

Kansallisten ja kansainvälisten ympäristöliikkeiden kehitystä tutkinut Andrew Jamison (1996) katsoo, että ympäristöliikkeiden toiminnalle on ollut viimeisten kymmenen vuoden aikana tyyppillistä professionalisoituminen, kansainvälistyminen ja samalla etäännyminen kannattajakunnasta. Ympäristönsuojelu on siirtynyt amatöörien käsistä ammattilaisille. Tyyppiesimerkkejä ovat Greenpeace ja Maailman Luonnonsäätiö, jotka toimivat monessa suhteessa ylikansallisten yritysten tavoin. Jamisonin mukaan ympäristöliikkeiden merkitysten yhteiskunnallisena muutosvoimana on myös laimentunut.

Sosiologi Klaus Eder (1996) vie Jamisonin teesin astetta pidemmälle. Hänen mukaan ympäristöliikehdintä on menettänyt roolinsa yhteiskunnallisena 'vastadiskurssina'. Nykyisen 'postenvi-

1 Tiettyjen ympäristöongelmien nousu julkisuuteen riippuu olennaisesti siitä, onko niillä omat asianajajansa. Tuore tutkimus Suomen ympäristön tulevaisuudesta nosti yhdeksi keskeiseksi ympäristöuhkaksi maan muokkauksen ja siihen liittyvät ongelmat kuten eroosion. On hieman vaikea kuvitella, mistä löytyvät tämän ongelman asianajat. Sama koskee muitakin hitaasti eteneviä muutosprosesseja, joihin ei liity dramaattisia käännteitä tai joita on vaikea dramatisoida julkisuudessa.

2 Konstruktionistisen lähestymistavan perusteista ympäristösosiologiassa ks. esim. Hannigan 1995.

ronmentalismien aikakaudella ympäristökysymyksestä ja ekologisista ongelmista puhutaan kyllä enemmän kuin ennen, mutta tuon keskustelun moottorina eivät ole enää ympäristöliikkeet, vaan pikemminkin ylikansalliset organisaatiot, yritykset ja viranomaiset. Ympäristöliikkeen rooli on muuttunut aloitteentekijästä reagoijaksi, joka joutuu yhä enemmän keskittymään julkisen kuvansa vaalimiseen.³

Vaikka Jamisonin ja Ederin tulkinnat ehkä hiukan dramatisoivat tapahtuneita muutoksia, ne auttavat ymmärtämään myös joitakin laajempia muutoksia julkisessa ympäristökeskustelussa ja -politiikassa.

2) legitimointi

Asianajajien lisäksi ongelmat tarvitsevat instituutioita, jotka antavat niille yhteiskunnallisen oikeuden eli toimivat ongelmien legitimoijina.

Ympäristöasioissa usein käytetty esimerkki legitimoinnin merkityksestä on Iso-Britannia. Siellä julkinen keskustelu ympäristöongelmista oli pitkään hyvin vaimeaa. Vasta kun pääministeri Margaret Thatcher vuonna 1988 piti kuuluisan puheensa luonnonsuojelun merkityksestä, ympäristökysymyksestä tuli legitiimi yhteiskunnallinen teema, johon myös mediat tarttuivat.

Tällainen establishment-tendenssi on tyypillinen myös joukkoviestimille: ympäristöasioita käsitellessään mediat nojautuvat virallisiin auktoriteetteihin. Kun joukkoviestimissä puhutaan ympäristöongelmista, äänessä ovat useimmiten viranomaiset sekä tutkijat ja muut asiantuntijat. Ympäristöliikkeiden osuus on puolestaan melko pieni (Hansen 1990, Einsiedel & Coughlan 1993). Esimerkiksi Suhosen (1994) tutkimuksessa Helsingin Sanomien ympäristökirjoittelusta yli 50 prosenttia lehtikirjoituksista käytti tärkeimpänä lähteenään viranomaisia.

Joidenkin yksittäisten ongelmien määrittelyssä tutkijoiden rooli on puolestaan hyvin hallitseva. Tieteestä onkin tullut ehkä tärkein auktoriteetin lähde ympäristöpoliittisessa julkisuudessa. Tämä ei tarkoita sitä, että mediassa esiintyisivät eniten tutkijat, vaan sitä, että likimain kaikki ympäristökeskustelun osanottajat pyrkivät perustelemaan väitteensä tieteen avulla eli tutkimustulosten, selvitysten tai yleisemmin tieteen auktoriteetin nojalla (Väliverronen 1994 ja 1996).

Tyypillinen piirre nykyisessä ympäristöjulkisuudessa on myös mediastrategioiden kehittyminen. Ympäristöpolitiikan toimijat tuottavat julkisuutta varten runsaasti mediatapahtumia tai valmista materiaalia, joita mediat esittävät usein sellaisenaan ilman kriittisiä tai kontekstoivia tulkintoja.

³ Yksi syy ympäristöliikkeiden ja -järjestöjen roolin heikkenemiseen on koveneva mediapeli. Esimerkiksi Yhdysvalloissa muutamia teollisuuden ja äärioikeiston rahoittamat järjestöt ovat onnistuneet murentamaan ympäristöliikkeiden positiivista julkisuuskuva. Euroopassa ympäristöliikkeiden julkista kuvaa on haitannut tätäkin enemmän – paradoksaalista kyllä – niiden oma menestys. Itsenäisyyttään vaalivat mediat ja toimittajat suhtautuvat nykyisin aiempaa kriittisemmin ympäristöjärjestöihin, jotka onnistuvat liian hyvin saamaan oman sanomansa perille viestimien kautta. Tyypiesimerkki tässä suhteessa on Greenpeace.

3) Kehystäminen

Ympäristöongelmia koskevia puhetapoja voi kuvata kehyksen ja kehystämisen käsitteiden avulla. Joukkoviestinnän näkökulmasta kehystäminen on tapa, jolla mediat jäsentävät yksittäisiä tapahtumia ja laajempia ilmiöitä ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, jolla on omat syynsä ja seurauksensa. Yksittäistä tapahtumaa tai laajempaa ilmiötä on mahdollista määritellä useiden eri tulkintakehysten valossa, jolloin ne näyttäytyvät erilaisina.

Kehystämiseen liittyy olennaisesti se, miten ongelma kulloinkin nimetään ja millaisia symboleja, sanallisia tai visuaalisia, sen kuvaamiseen ja määrittelyyn käytetään. Kehystämisen välineitä ovat esim. metaforat, esimerkit, iskulauseet ja visuaaliset kuvat.

Kehykset rajaavat sitä, miten jostakin tapahtumasta tai ilmiöstä voidaan kulloinkin puhua. Esimerkiksi tietyt yhteiskunnallisen ilmiön kehystäminen kiistanä tuottaa tyypillisesti puolesta-vastaan asetelman, jonka osapuoliksi keskustelun osanottajat joutuvat, halusivat he sitä tai ei. Vaikka ympäristöongelmiin kytkeytyy paljon aitoja taloudellisia ja poliittisia ristiriitoja, tämä medioille tyypillinen tendenssi on osaltaan estänyt järkevän yhteiskunnallisen keskustelun mahdollisuuksia.

Kehystäminen vaikuttaa olennaisesti siihen, miten ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisukeinot ymmärretään. Omassa tutkimuksessani Lapin metsätuhoista ympäristöuhkana pyrin kehyksen käsitteen avulla kuvaamaan sitä, miten käsitykset metsätuhoista muuttuivat julkisuudessa 1980-luvun jälkipuoliskolta 1990-luvun puoliväliin. 1980-luvun lopulle tyypillinen *sairauden* kehys määritteli metsätuhot uhkaavana ekokatastrofina, joka uhkasi nopeasti tuhota pohjoisen metsät. Sen seurauksena ilmansaasteiden aiheuttaman metsätuhon merkkejä alettiin havaita eri puolilla Suomea. Tämän jälkeen hallitsevaksi muodostui *kiistan* kehys, jossa keskeiseksi teemaksi nousivat tutkijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen erimielisyydet ja näiden erimielisyyksien synnyttämä sosiaalinen draama. Vähitellen metsätuho-ongelma poistui yhteiskunnallisen keskustelun päiväjärjestyksestä *hallinnan* kehyksessä, joka ilmensi pyrkimystä muuntaa metsätuhot yhteiskunnallisesta ongelmasta pelkäksi tieteelliseksi tai hallinnolliseksi ongelmaksi. Hallinnan kehys pehmensi ekokatastrofin uhkan synnyttämän pelon sekä sen orastavan epävarmuuden, että ongelma ei kenties ollutkaan puhtaasti tieteellisesti ratkaistavissa (Väliverronen 1996).

Ymmärtääkseni näiden kehysten avulla voi laajemminkin kuvata julkisen ympäristökeskustelun muutoksia viimeisten kymmenen vuoden aikana. 1980-luvun lopun ekokatastrofin ja pelon utopioiden kaudesta on siirrytty kovenevan mediapelin ja kiistelyn kautta säännellyn keskustelun aikaan, jota hallitsevat viranomaisten ja tutkijoiden rauhoittelevat ja sovittelevat lausunnot. Esimerkiksi otsonikato tai ilmastonmuutos, jotka vielä tämän vuosikymmenen alussa kehystettiin julkisuudessa hyvinkin pelottavina uhkina, esitetään nykyisin useimmiten tieteen ja teknologian avulla hallittavina prosesseina.

Mutta epäilemättä voimme odotella uuden syklin käynnistymistä – ellei se ole jo alkanutkin.

Tämä sykli tulee olemaan tietyissä piirteissään entisten kaltainen ja mutta toisaalta myös uusi ja ennakoimaton.

MUUTTUUKO HUOLI YMPÄRISTÖSTÄ TOIMINNAKSI?

Joukkoviestimillä on tärkeä rooli ympäristöongelmia koskevan tiedon välittäjinä ja tietoisuuden herättäjinä tai ylläpitäjinä. Ympäristöjournalismin ja kansalaisten ympäristöasenteiden muutoksia tutkinut Suhonen päätyi mielenkiintoiseen havaintoon: mielipidetutkimusten mukaan 1980-luvulla kansalaisten huoli ympäristöuhkista lisääntyi selvästi, mutta samaan aikaan valmius omakoh- taiseen vaivannäköön tai taloudellisiin uhrauksiin ympäristön puolesta väheni. 1980-luvulla jouk- koviestimet toivat yhä uusia ympäristöongelmia ja -uhkia julkisuuteen. Samaan aikaan kansalais- ten huoli ympäristöuhkista lisääntyi, mutta miksi huoli ei muuttunut haluksi toimia? Suhosen mu- kaan yksi syy on se, että ihmiset kokevat ympäristöongelmat entistä kaukaisempina asioina. Mie- lipidetutkimusten mukaan suomalaiset uskovat, että vakavat ympäristöuhkat ovat pääasiassa maan rajojen ulkopuolella. Tätä käsitystä vahvistaa medioiden tapa käsitellä kansainvälisiä ympäristö- kysymyksiä ja globaaleja uhkia (Suhonen 1994, 181–183).

Tämän ohella ympäristön käsite näyttää menettäneen symbolisen voimansa puhutella ihmi- siä ja saada heitä toimimaan. Kun käsite on levinnyt kaikille elämän alueille, se on laimentunut ja arkipäiväistynyt. Koska julkisuus luo kuvan, että kaikki ovat ympäristön asialla, kansalaisten ei tarvitse enää toimia, sillä ongelmat ovat ikään kuin jo hallinnassa.

Yksi syy ympäristöongelmien merkityksen vähenemiseen lienee – laman, työttömyyden ja 1990-luvun taitteen ‘ympäristöboomin’ jälkeisen kyllästymisen ohella – myös se, että viime vuo- sina ei ole noussut esille uusia dramaattisia ympäristökysymyksiä. Happosateet, otsonikato ja kas- vihuoneilmiö hallitsivat 1980-luvun ja 1990-luvun alun julkisuutta. Viimeisin ‘suurista’ ympäris- tökysymyksistä, biodiversiteetin suojeleminen on pikemminkin löyhä sateenvarjotermi kuin yksilöitävis- sä ja dramatisoitavissa oleva ympäristöuhka. Eräs potentiaalinen oire 1990-luvun ‘suuresta ympä- ristökysymyksestä’, eläinten suojeleminen, on puolestaan herättänyt julkisuudessa myös paljon kritiik- kiä.

Ei ole tietenkään yllättävää, että kansalaiset kokevat ympäristöongelmat usein etäisinä ja abst- rakteina uhkina, jotka eivät kosketa heitä konkreettisesti. Ovathan monet nykyisin keskeisinä pi- detyt ympäristöongelmat monimutkaisia ja globaalisti vaikuttavia prosesseja, joita on vaikea ais- tein havainnoida. Kuitenkin myös nykyisessä ympäristöjulkisuudessa ja -politiikassa on piirteitä, jotka pikemminkin vieraannuttavat kuin kannustavat ihmisiä toimintaan ympäristön puolesta. Näitä piirteitä ovat ympäristöongelmien määrittelyn asiantuntijavaltaisuus sekä medioiden tapa raken- taa ympäristöongelmista abstrakteja uhkia tai asiantuntijoiden välisiä kiistakysymyksiä.

Ympäristöpolitiikka on muuttunut muun politiikan tavoin yhä selkeämmin imagopolitiikaksi,

jossa eri toimijoiden kyky päästä esille julkisuudessa riippuu olennaisesti niiden kyvystä rakentaa itselleen luotettava julkisuuskuva. Toinen keskeinen resurssi on tuottaa valmista materiaalia, 'mediatapahtumia' ja tutkimuksia tai selvityksiä joukkoviestimien käyttöön. Koska joukkoviestimien uutisvälitykselle ovat tyypillisiä rutiininomaisuus ja kiire, valmiit tiedotteet saatetaan julkaista sellaisenaan, jos niiden lähettäjää pidetään yleisesti luotettavana. Siksi medioita käytetään yhä tie-toisemmin poliittisen vaikuttamisen välineinä. Tämä lisää ympäristöongelmia koskevaa ristiriitaisen tiedon tulvaa julkisuudessa.

Tieteen ja asiantuntijoiden rooli ympäristöongelmien määrittelyssä ja ratkaisemisessa ei ole läheskään niin yksiselitteinen ja neutraali kuin usein esitetään.⁴ Koska tiedettä ja asiantuntemukseen liitettyä auktoriteettia käytetään usein myös tiettyjen poliittisten ja taloudellisten intressien oikeuttamiseen, medioilta kuten yleisöltäkin vaaditaan aivan uudenlaista kriittisyyttä ja kykyä tulkita tietoa. ■

LÄHTEET

- DOWNS, A. (1972) Up and down with ecology – the issue attention cycle. *The Public Interest* 28, Summer.
- EDER, K. (1996) *The Institutionalisation of Environmentalism*. Teoksessa S. Lash ym. (toim.) *Risk, Environment and Modernity*. Sage, London.
- EINSIEDEL, E. & COUGHLAN, E. (1993) *The canadian press and environment*. Teoksessa A. Hansen (toim.) *The Mass Media and Environmental Issues*. Leicester UP.
- HANNIGAN, J. (1995) *Environmental Sociology. A Social Constructionist Perspective*. Routledge, London and New York.
- HANSEN, A. (1990) *The news construction of the environment*. Leicester, Centre for Mass Communication Research, University of Leicester.
- HANSEN, A. (1995) *Mass media and environmental issues*. Julkaisussa Bynoe, Paulette & Filho, Walter (toim.) *Proceedings of the International Workshop on Environmental Journalism*. University of Bradford.
- JAMISON, A. (1996) *The Shaping of the Global Environmental Agenda*. Teoksessa S. Lash ym. (toim.) *Risk, Environment and Modernity*. Sage, London.
- McCORMICK, J. (1989) *Reclaiming Paradise*. Bloomington/Indianapolis. Indiana University Press.
- SUHONEN, P. (1994) *Me, mediat ja ympäristö*. Helsinki: Hanki ja Jää.
- VÄLIVERRONEN, E. (1993) *Science and the Media: Changing Relations*. *Science Studies* 6 (2).
- VÄLIVERRONEN, E. (1994) *Tieteellistyminen ja asiantuntijavalta ympäristökeskustelussa*. *Alue ja Ympäristö* 23 (2).
- VÄLIVERRONEN, E. (1996) *Ympäristöuhkan anatomia. Tiede, mediat ja metsän sairaskertomus*. Vastapaino, Tampere.

---

⁴ Tästä tarkemmin esim. Väliverronen 1993 ja 1994.